

"אל נא תשמעו לעלילות שקר"

בדומה לזמננו, גם פרעות הערבים בשנות השלושים נעשו במסווה של הגנה על המקומות הקדושים. הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל פעל כדי לגלות את האמת

← "אינתיפאדת הסכינים", שהתחילה בנימוקים הקשורים לשמירה על הר הבית ועדיין ממשיכה, איננה דבר חדש. רפוס דומה של הסתה נטולת בסיס ואלימות כלפי יהודים רק כי הם יהודים, בנוסף ליחס אדיש מצד אומות העולם, היו נחלתו של העם היהודי בארץ ישראל בראשית המאה העשרים. הייתה זו תקופה קשה מאוד, הרבה יותר ממצבנו כיום.

בדברים הבאים נבקש לסקור את פועלו הייחודי בתקופה זו של אחד מגדולי מנהיגי האומה במאה השנים האחרונות, הלא הוא הרב הראשי לתל־אביב יפו ולימים הראשון לציון, הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל (תר"מ-תשי"ג), שעמד בגאון מול דברי ההסתה, השקרים וסילוף ההיסטוריה של מנהיגי הערבים. התחושה היא כאילו הדברים נכתבו ונאמרו ממש היום (כל הציטוטים לקוחים מהספר "מכמני עוזיאל" שזכיתי לערוך).

ליזום פעולה נגדית

ביום הכיפורים תרפ"ט (1928), כאמצע תפילת לחש של שחרית, פרצו שוטרים בריטים לרחבת הכותל המערבי וקרעו בכוח את מחיצת הבר שהותקנה בערב החג לצורך הפרדה בין גברים לנשים. המופתי הירושלמי, חאג' אמין אל חוסיני, הוכיח בטענת שקר מהקמת מחיצה זו כאילו היהודים מתכוונים להשתלט על הר הבית ומסגדיו ועל הכותל המערבי הקדושים לאסלאם. כאחד מראשי הלאומנים הערבים בארץ הוא ידע היטב שסיסמאות לאומיות לא יצליחו ללכד את ההמונים נגד ההתיישבות היהודית בארץ ישראל, ולכן הוא הפך את הסכסוך לדתי. בחורשים הבאים הוא ייזום פרובוקציות ליד הכותל כדי למקד את תשומת לב העולם לירושלים, וליצור מחויבות של המדינות המוסלמיות למאבקם של ערביי ארץ ישראל.

המתיחות הגיעה לשיאה ב־1 באב. אלפי פלחים ערבים הגיעו להר הבית לתפילת יום השישי מצוידים באלות ובסכינים. לאחר סיום דרשתו של המופתי, שכללה דברי הסתה ושקר כאילו האויב הציוני רוצה לשרוף את מסגד אל־אקצא ולהקים על חורבותיו את בית המקדש, פרץ המון ערבי

צמא דם לכיוון השכונות היהודיות, והחל לפרוע בהן. כל המנהיגות המדינית של היישוב הייתה באותה העת בציריך בקונגרס הציוני הט"ז. האישיות המרכזית באותה העת בירושלים הייתה הרב קוק, שהחל מיד בארגון פעולות הצלה. בשבת החלו הפרעות ביהודי חברון. הערבים רצחו באכזריות נוראה 67 יהודים ופגעו ברכוש רב. הפרעות התפשטו לעשרים יישובים בכל רחבי הארץ. המשטרה והצבא הבריטי לא עשו דבר להגנת היהודים. 133 יהודים נהרגו, 339 נפצעו ו8,000 הפכו לפליטים. כל העולם היהודי הודעוץ.

הרב עוזיאל היה מעורה היטב בחיי היישוב ונערץ על הכול בשל גדולתו בתורה, מידותיו הנעלות ואצילותו. פיקחותו והבנתו הפוליטית־מדינית בלטו בתקופה קשה זו. בישיבה של הוועד הלאומי שהתקיימה בג' באלול ניתן לראות את יוזמתו ואת החשיבה המקורית שלו. לדעתו יש להציף את משרדי ממשלת המנדט בתביעות לנזקים ולדרוש פיצויים. יש לגלות את מקור המסיתים, בעיקר בחברון. ב־1928 אלול כתב הרב עוזיאל מכתב להנהלות הסוכנות היהודית והוועד הלאומי, ומתוכו עולה שהם נכשלו בכך שלא יצאו מיד במתקפת הסברה:

העיתונות האויבת של הערבים בארץ ובחוץ לארץ מראה לנו שהם משתמשים בכל התאמצות לגולל עלינו את כל אשמתם הם, וליצור נגדנו דעת העולם כאלו אנו היינו הגורמים והמתחילים במהומות אלו שלוש פעמים. בעיתונות הגלויות לנו, אינם נרתעים לאחור מהעליל עלינו עלילות שוא על עינוי נשים, שוד רכוש ערבים והריגות אכזריות של ילדים ונשים.

הרב עוזיאל הציע מספר הצעות מעשיות: א. לייסד עיתון לאומי בשלוש השפות הרשמיות בארץ כדי שיגיע לכל העולם המוסלמי, לכל משרדי הממשלה בארץ ובלונדון ולכל העולם התרבותי. ב. לאסוף את כל החומר על המאורעות, כולל דברי ההסתה, האשמות והשקרים של הערבים, לעבד אותו בצורה משפטית לספר ולהפיצו בכל העולם. ג. לתבוע את עורכי העיתונות הערביים ולדרוש את סגירתם. לפרסם את כל התעודות, הטלגרמות והמכתבים הקשורים למעשי הרצח, השוד וההרס. ד. לגייס את כל כוח ההשפעה היהודי בעולם, כדי שיבטלו את השפעת הטלגרמות של הערבים. ה. להגיש מיד תביעה משפטית נגד המסיתים. ו. לדרוש פגישה עם הנציב העליון, ג'ון צ'נסלור, כדי להגיש לו תזכיר מפורט בעניין המשפטים הלא אמינים שנעשו לפורעים הערבים, ולדרוש ביקורת משפטית על כל החקירות שנעשו בפרשה זו.

גלות את האמת

במאמר לעיתון "ירושלים" ניתח הרב עוזיאל את השורשים והסיבות לפרוץ המאורעות. ההסתה ועלילות השקר התגברו לאחר מתן הצהרת בלפור (ב־1917). הסתה זו הובילה לפרעות תר"ף (1920) ולפרעות תרפ"א (1921). מאז ידו של המופתי רקמה מזימות רצח, הרעילה את העם הערבי וזרעה בו שנאת מוות ליהודים. יד זו "הצליחה להלביש את מעשיה באורח דתי על ידי הכותל המערבי שבן לילה נעשה להם קדוש, ושימש לאמצעי תעמולה לעורר קנאת הדת ואיבה של נקמה והשמדה נגדנו".

אך הסיבה האמיתית לפרוץ המהומות בתרפ"ט היא התנהגותה של ממשלת המנדט. היא קראה את מכתביה של "המועצה המוסלמית העליונה", שבראשה עמד המופתי, שכולם הסתיימו ברמז ברור: "אין אנו אחראים לתוצאות ולהסתערות ההמון", ולא הגיבה. היא לא הטילה את מוראה על ההמון הערבי, ולא התכוונה כראוי לקראת פרוץ המאורעות, למרות האזהרות של נציגי היישוב היהודי.

בסיום מאמרו כתב:

ואל כל המוסלמים וכל יתר העמים נקרא לאמור: אל נא תשמעו לדברי הסתה ועלילות שקר המכוונות לזרוע איבה בין אחים, ולהביא לידי שפיכת דמי נקיים, כי אל אחד בראנו אב אחד לכולנו ולמה יבגוד איש באחיו, והושיטו יד שלום